

Vergaderjaar 1989–1990

21 195

Algemene regels ter verzekering van de beveiliging door waterkeringen tegen overstromingen door het buitenwater en regeling van enkele daarmee verband houdende aangelegenheden (Wet op de waterkering)

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 17 april 1990

De vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat¹, met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel belast, brengt als volgt verslag uit over haar voorlopige bevindingen.

I. AANLEIDING EN DOEL VAN DE WET

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling en waardering kennis genomen van het voorliggende voorstel.

Deze leden achtten een Wet op de waterkering van groot belang om de veiligheid tegen overstromingen, die door het uitvoeren van de Deltawerken en de overige dijkversterkingswerken is of nog zal worden gerealiseerd, ook in de toekomst te kunnen waarborgen. De leden van de C.D.A.-fractie zouden overigens gaarne van de minister vernemen hoe zij denkt te handelen indien blijkt, dat dijkversterkingswerken – vallende onder de Deltawet – niet aan de veiligheidsnorm blijken te voldoen. Als voorbeeld gaven zij de Eilanddijk te Vlissingen aan. Deze leden gingen ervan uit dat een waterschap niet met eigen middelen de zeekering op Deltahoogte brengt.

De C.D.A.-fractie nam er kennis van dat tijdens de voorbereiding van het voorstel van wet uitvoerig overleg met het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen heeft plaats gevonden, waardoor een evenwichtig wetsvoorstel kon worden opgesteld, dat ook in belangrijke mate door de verschillende overheden wordt gedragen.

Het was de C.D.A.-fractie opgevallen, dat het wetsvoorstel geen aparte paragraaf wijdt aan het beheer van de waterkeringen. De overzichtelijke indeling van de Memorie van Toelichting is niet overgenomen in het wetsvoorstel. De aan het woord zijnde leden vroegen de minister of het wetsvoorstel niet aan duidelijkheid en toegankelijkheid zou winnen, indien de verplichtingen van de beheerder als een consistent geheel in een paragraaf zouden worden samengebracht.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden zich in grote lijnen met het wetsvoorstel verenigen. Op een viertal hoofdpunten achtten zij het

¹ Samenstelling:

Leden: Eversdijk (CDA), Castricum (PvdA), ondervoorzitter, Koning (VVD), Spieker (PvdA), Hennekam (CDA), K. Zijlstra (PvdA), Van Vlijmen (CDA), voorzitter, Blauw (VVD), Lankhorst (Groen Links), Nijland (CDA), Jorritsma-Lebbink (VVD).

Tegelaar-Boonacker (CDA), Eisma (D66), J. T. van den Berg (SGP), Lilipaly (PvdA), Wolffensperger (D66), Frissen (CDA), Roosen-van Pelt (CDA), Esselink (CDA), Feenstra (PvdA), Van der Vaart (PvdA), Lonink (PvdA) en Van Gijzel (PvdA).

Plv. leden: Van Rooy (CDA), Van Gelder (PvdA), Korthals (VVD), Melkert (PvdA), Biesheuvel (CDA), Netelenbos (PvdA), Reitsma (CDA), Van Erp (VVD), Rosenmöller (Groen Links), Hillen (CDA), Te Veldhuis (VVD), Wolters (CDA), Versnel-Schmitz (D66), Schutte (GPV), Ruigrok-Verreijdt (PvdA), Tommei (D66), M. D. T. M. de Jong (CDA), Koetje (CDA), Mateman (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Leerling (RPF).

voorstel evenwel nog voor verbetering vatbaar. Daarnaast wensten zij op een aantal meer toegespitste punten nog de aandacht te vestigen.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met gereserveerde gevoelens kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel.

Gemengde gevoelens met name toegespitst op een tweetal elementen. Enerzijds de toch lange periode die een in principe eenvoudig wetsvoorstel moet doormaken, anderzijds het negeren van Kameruitspraken, daar waar het eigenlijk het enige principiële inhoudelijke punt van deze wetgeving betreft.

Indien de memorie van antwoord voldoende ingaat op de door de V.V.D.-fractie aangedragen punten in dit voorlopig verslag waren zij bereid terwille van de snelheid van wetsbehandeling eventueel met een blanco inbreng t.b.v. het eindverslag te volstaan.

De leden van de fractie van D66 hadden in het algemeen met waardering kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Kern van het voorstel ligt in de dijkringgedachte, waar uiteindelijk de veiligheidsnormen aan gerelateerd moeten gaan worden. Deze leden konden met dit uitgangspunt instemmen.

De leden van de fractie van D66 vonden het teleurstellend dat in de toelichting nauwelijks aandacht wordt besteed aan de maatschappelijke context waarbinnen het waterkeringsbeleid dient vorm te krijgen.

Daarmee krijgt helaas de technocratische en ook bureaucratische benadering de overhand. Dat leek deze leden niet in het belang van de acceptatie en de voortgang van het waterkeringsbeleid.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met veel belangstelling van het wetsvoorstel kennis genomen.

Zij betuigden hun instemming met het doel van de wet, nl. het bieden van een nieuwe wettelijke basis met betrekking tot de bestuurlijke en financiële grondslagen van de waterkeringszorg. Het zo essentiële karakter van deze tak van overheidszorg voor onze gehele samenleving wettigde naar het oordeel van deze leden op zichzelf genomen reeds het tot stand brengen van deze nieuwe wet.

De leden van de S.G.P.-fractie wilden, alvorens nader op het wetsvoorstel in te gaan, gaarne hun waardering uitspreken voor de gedegen voorbereiding, welke aan de indiening van het wetsvoorstel is vooraf gegaan; zulks in goed overleg met de andere betrokken overheden. Deze leden riepen hierbij in herinnering de belangrijke rol, welke de door de Unie van Waterschappen opgestelde proeve daarbij had gespeeld.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met enige verwondering kennis genomen van de passage (pag. 3 memorie van toelichting), dat de in het wetsvoorstel neergelegde grondslagen in hoofdzaak zouden zijn bedoeld voor de periode na de voltooiing van de deltawerken en de rivierdijkversterkingen. Zij wezen erop – overigens tot hun teleurstelling – dat de huidige regeringsvoornemens erin voorzien, dat eerst omstreeks het jaar 2004 het rivierdijkversterkingsprogramma zal zijn voltooid. Het was deze leden niet duidelijk geworden, in welke opzichten c.q. voor wat betreft welke bepalingen in de tussenliggende periode van een verminderde toepassingsmogelijkheid van het voorliggende wetsvoorstel sprake zou zijn. Gaarne ontvingen zij dan ook een toelichting op genoemde passage.

Deze leden hadden overigens geconstateerd, dat in de memorie van toelichting nog wordt uitgegaan van inwerkingtreding van de wet per 1 januari 1990. Gaarne zou zij vernemen, welk tijdstip van inwerkingtreding de regering thans voor ogen staat, en welke consequenties deze latere invoeringsdatum, met name uit financieel oogpunt, meebracht.

Ten aanzien van de reikwijdte van het voorliggende wetsvoorstel hadden de leden van de S.G.P.-fractie geconstateerd, dat het voorstel niet beoogt alle met betrekking tot de waterkeringszorg relevante wettelijke bepalingen bijeen te brengen. Zo is het wetsvoorstel niet van toepassing op de waterkeringen, die niet tegen buitenwater beveiligen. Bovendien blijven – ook afgezien hiervan – een aantal wettelijke bepalingen met betrekking tot primaire waterkeringen buiten bereik van het wetsvoorstel. Behalve de in de memorie van toelichting reeds vermelde bepalingen uit par. 17 van de Waterstaatswet 1900 wezen deze leden o.a. ook op de artikelen 3.35 e.v. uit de ontwerp-Water-schapswet, welke naar hun aard op de waterkeringszorg, zij het alleen die door waterschappen uitgeoefend, betrekking hebben.

Hoewel deze leden wel begrip hadden voor de keuzen, zoals deze in het wetsvoorstel zijn gemaakt, hadden zij er niettemin behoefte aan de regering te vragen om nog in te gaan op de voor- en nadelen van een meer integraal samenbrengen van alle wettelijke bepalingen met betrekking tot de waterkeringszorg in één wet. Deze leden konden zich voorstellen dat vanwege het belang van een heldere en overzichtelijke wetgeving – welk belang naar hun oordeel nog temeer spreekt bij de regeling van bevoegdheden en andere voorzieningen in buitengewone omstandigheden – ook andere keuzen zouden zijn gemaakt.

De leden van de G.P.V.-fractie hadden met instemming kennis genomen van dit wetsvoorstel. Zij onderschreven de noodzaak van een nieuwe wettelijke regeling nu de Deltawet bijna uitgewerkt is, en er ten aanzien van rivierdijken nog steeds geen adequate wettelijke regeling is getroffen. Het stemde tot voldoening dat de oplossingen van de belangrijkste bestuurlijke vragen konden worden gerealiseerd in goed overleg met de andere overheden. Ook wanneer sprake is van een regeling op centraal niveau kunnen de andere overheden zich daar in het algemeen in vinden. De verdeling van de financiële verantwoordelijkheden kon nog niet tot ieders instemming geregeld worden. Daarover bestaan dan ook nog bij deze leden enige vragen.

Het lid van de fractie van de R.P.F. had met waardering kennis genomen van het wetsvoorstel. Hij stelde vast dat het in de sfeer van de waterstaatswetgeving gebruikelijke uitvoerige overleg met de betrokken andere overheden, met name de waterschappen en de provincies, heeft geleid tot een voorstel dat in grote lijnen weinig omstreden is. Ook dit lid kon zich vinden in de hoofdlijnen van het wetsvoorstel. Een en ander neemt niet weg dat naar zijn oordeel op een aantal punten een gedachtenwisseling gewenst is. Het lid van de fractie van de R.P.F. bevreemde het enigszins dat in de stukken, met name waar het gaat om de veiligheidsnormering en het beheer van de waterkeringen, nauwelijks aandacht wordt geschonken aan de afweging met landschappelijke en/of natuurwaarden. Met name in het rivierengebied kan deze belangentegengestelling zwaar gaan wegen. Op welke wijze kan dit aspect binnen het kader van deze wet tot zijn recht worden gebracht?

II. DE BEVEILIGING TEGEN HET BUITENWATER

De leden van de C.D.A.-fractie hadden begrepen dat in het voorstel van wet voor een fundamentele benadering van de beveiliging van ons land tegen overstroming is gekozen door de veiligheidsnormen, die reeds voor de versterkingswerken werden aangehouden, nu per gebied vast te stellen. Zij vroegen zich evenwel af of, doordat het accent wordt gelegd op deze gebiedsgewijze benadering en dan met name door de indeling in zogenaamde dijkkringen, dit niet onnodig zal leiden tot bestuurlijke conse-

quenties. Hierbij werd door deze leden gedacht aan vereffening van waterkeringslasten per dijkkring of aan een mogelijke aanleiding voor verdere waterschapsconcentratie. De fractie van het C.D.A. achtte deze mogelijke bestuurlijke consequenties ongewenst en wees in deze op de oplossing die de Raad van State voor dit probleem geeft, welke ook op zichzelf een juistere definiëring van de in de wet gebruikte begrippen zou kunnen opleveren. Concreet doelde de C.D.A.-fractie hierbij op het doel van de wet: de veiligheid per gebied, het middel: de dijkkring als stelsel van primaire waterkeringen dat een gebied omringt alsook de primaire waterkeringen als concrete objecten van bestuurlijke zorg. Zij vroegen hierover het oordeel van de minister. Voorts merkten de leden van de C.D.A.-fractie op dat in de wet weliswaar op een fundamentele wijze normen voor de veiligheid worden vastgesteld, maar dat geen duidelijkheid wordt geschapen over de verplichting tot handhaven van deze norm. In dit verband overwogen zij of het niet zinvol zou zijn om de beheerder wettelijk de opdracht te geven om deze normen te waarborgen. Hierdoor zou tevens een basis worden gelegd voor het toezicht en oppertoezicht waaraan de wet concrete invulling geeft middels de in artikel 7, eerste lid, ingevoerde jaarlijkse verslaglegging. Tevens, zo overwoog de C.D.A.-fractie, zou op deze wijze de beheerder kunnen worden gesteund in het uitvoeren van zijn taak doordat deze zich jegens derden kan beroepen op deze wettelijke verplichting. De C.D.A.-fractie vroeg aan de minister of zij de voordelen van deze opdracht aan de beheerder ook vanuit een oogpunt van consistente wetgeving kon onderschrijven, en wat de bezwaren tegen het opnemen van een dergelijke opdracht voor de waterkeringbeheerder zouden kunnen zijn. De leden van de C.D.A.-fractie misten een expliciet geformuleerde verplichting voor de beheerder om ervoor te zorgen, dat de waterkeringen aan de veiligheidsnormen voldoen. In dit verband wezen zij op de Deltawet, waarin de beheerder ook met het oog op het nationaal belang verplicht wordt om de waterkeringen te versterken. De fractie van het C.D.A. had uit het wetsvoorstel begrepen dat de wet toeziet op het waarborgen van de veiligheid tegen overstrooming door het buitenwater. Zij vroegen de minister aan te geven of het Markermeer wordt aangemerkt als buitenwater. Indien dit niet het geval is verzocht de fractie de minister aan te geven waarin het Markermeer zich van het IJsselmeer onderscheidt, dat wel tot de werkingssfeer van de wet wordt gerekend. Bij artikel 5 van het wetsvoorstel, waarin de totstandkoming van technische leidraden wordt behandeld, merkte de C.D.A.-fractie naar aanleiding van de bevindingen van de Raad van State op, dat de leidraden voor het beheer en onderhoud weliswaar geen verplichtend karakter zullen dragen, maar dat zij anderzijds toch in bijzondere mate het handelen van en de omgang tussen de diverse betrokken overheden zullen bepalen. Gelet op het gewicht dat de Technische Advies Commissie, die voor de leidraden verantwoordelijk is, hierdoor krijgt, vroeg de C.D.A.-fractie of het niet gewenst zou zijn om de commissie bij wet in te stellen conform het advies van de Raad van State.

In het voorstel van wet wordt een onderscheid gemaakt tussen de primaire waterkeringen die direct het buitenwater keren en de overige primaire waterkeringen. De fractie van het C.D.A. vroeg aan de minister of de eerste categorie moet worden gelijkgesteld aan wat voorheen de hoogwaterkeringen werden genoemd, en voorts of de primaire waterkeringen langs het Haringvliet, de Grevelingen en de Oosterschelde tot de eerste dan wel de tweede categorie dienen te worden gerekend. Dit mede in het licht van de beloften die de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat met name aan Zeeland heeft gedaan ten tijde van de beslissing over de aanleg van de Stormvloedkering in de Oosterschelde, dat de waterkeringen langs deze met een kering beveiligde zeearm als hoogwaterkering blijven aangemerkt. Bovendien wilden de leden van de

C.D.A.-fractie van de minister weten of de dijken rondom het IJsselmeer niet eveneens tot de primaire waterkeringen van de eerste categorie gerekend dienen te worden. Voorts vroegen deze leden of de minister nader zou willen ingaan op de status van de Vechtdijken.

Het onderhavige wetsvoorstel geeft enkele voorzieningen met betrekking tot de algemeen-bestuurlijke en financiële grondslagen van de zorg voor de veiligheid van het land tegen overstromingen. Deze grondslagen zijn in hoofdzaak bedoeld voor de periode na de voltooiing van de Deltawerken en de rivierdijkversterkingen. Na het noodzakelijke op niveau brengen van de veiligheid staat het waarborgen van dat niveau centraal.

In navolging van het advies van de Raad van State bepleitten de leden van de P.v.d.A-fractie alsnog het begrip dijkkring uitsluitend als «een stelsel van waterkeringen» te omschrijven. Onderscheid zou gemaakt moeten worden tussen:

a. de gebieden, waarvoor van een bepaald niveau van veiligheid wordt uitgegaan;

b. de dijkringen (zie hiervoor) en

c. de primaire waterkeringen als voorwerp van bestuurlijke zorg.

Dienovereenkomstig zou naar hun oordeel de kaart van de «dijkringen» als kaart van beveiligde gebieden moeten worden aangemerkt.

Duidelijker zou moeten worden aangegeven welke beheerder ervoor zorgt draagt, dat aan de vastgestelde veiligheidsnormen voor de waterkeringen wordt voldaan en welke instrumenten hem daartoe ten dienste staan. Op deze wijze kan aan een meer consistente beheersstructuur vorm gegeven worden.

Vervolgens stelden zij de volgende vragen.

Verdient het niet aanbeveling, mede in afwachting van de resultaten van nader onderzoek, het Markermeergebied als buitenwater aan te merken? Zo ja, dan zou Marken een afzonderlijke dijkkring moeten vormen.

Dienen niet de keringen rond het Oosterscheldebekken als keringen tegen buitenwater te worden aangemerkt, gezien het feit, dat die keringen met de stormvloedkering een erkend gezamenlijk stelsel vormen?

Loopt de minister niet op de gang van zaken vooruit door reeds nu voor de IJsselmonding een frequentie van 1: 2000 aan te geven, gelet op het feit dat de procedure bij de Raad van de Waterstaat annex Mer-procedure nog niet is afgesloten?

De leden van de V.V.D.-fractie zouden het bijzonder op prijs stellen als in de memorie van antwoord actuele gegevens m.b.t. de zeespiegelrijzing zouden worden verstrekt. De aan het woord zijnde leden zouden het tevens op prijs stellen als de grenslijn die getrokken is tussen overstroombaar en niet-overstroombaar Nederland nog eens duidelijk beargumenteerd wordt. Het verschil tussen één meter, twee meter en drie meter + NAP is in het kader van deze vaststelling toch min of meer een subjectieve. In artikel 3, lid 2, wordt gesproken over verschillende veiligheidsnormen, die via AMVB voor iedere dijkkring kunnen worden vastgesteld.

Het was de aan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie niet geheel duidelijk welke criteria hier aan genoemde besluitvorming ten grondslag zouden moeten liggen, behoudens het in het artikel 3, lid 2, genoemde overstromingscriterium. Het in artikel 4, lid 1, genoemde vaststellingselement van de waarden, waarden van andere zodanige factoren, bracht hen op de gedachte dat veiligheidsnormen van primaire waterkeringen mede bepaald worden door het economisch en maatschappelijk belang van de te beschermen gebieden.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden het bijzonder op prijs stellen als we hier een uitgebreide reactie op tegemoet zouden kunnen zien.

De in artikel 5, lid 1, genoemde aanbeveling in relatie tot technische leidraden voor ontwerpen tot beheer en onderhoud, is met betrekking tot het karakter van de aanbeveling onvoldoende duidelijk. Primaire waterkeringen immers behoren in Nederland/Waterland zeer bekwaam beheerd en onderhouden te worden mede gelet op de nationale belangen. De aan het woord zijnde leden vroegen zich af of de zin van enigerlei verplichtend karakter, uiteraard rekening houdend met de verantwoordelijkheid van de waterschappen, daar waar het beheer en onderhoud betreft, toch niet nader onderzocht moet worden.

Bij het ontbreken van veiligheidsnormen welke aan het uitgangspunt van de dijkkringgedachte gerelateerd kunnen worden, zijn de bestaande dijknormen gebruikt. Thans zoekt de TAW de bij de dijkkringgedachte behorende veiligheidsfilosofie. De leden van de D66-fractie gingen ervan uit dat een gebiedsgerichte normering consequenties zal hebben voor de dijkverhogingen in een aantal gebieden. Dat kan met name gelden voor primaire waterkeringen die een scheiding vormen tussen twee dijkringen met een ongelijke beveiligingsnorm. Kan de regering aangeven in welke gevallen een wijziging van de normen, zowel hogere als lagere, te verwachten is?

Het voorstel en de toelichting gaan vrijwel uitsluitend over de dijken als waterkering. Daarbij gaat de regering naar de mening van de leden van de D66-fractie echter voorbij aan andere functies van de dijken en de invloed daarvan op hun omgeving. Deze leden vonden het teleurstellend dat de regering daar nauwelijks aandacht aan schenkt. De werkzaamheden aan waterkeringen hebben belangrijke consequenties voor natuur en landschap, bewoning en cultuur-historische aspecten. Onderschrijft de regering het uitgangspunt dat deze facetten bij de aan de dijkkring gerelateerde normen behoren te worden betrokken? Betekent dit dan tevens dat aanpassing van de dijknormen in verband met bovengenoemde aspecten mogelijk behoort te zijn, waardoor dijkversterkingen niet of anders worden uitgevoerd?

De regering heeft bij het opstellen van de verplichtingen in de wet voor de beheerder geen verplichting geformuleerd, waarbij deze een zodanig beheer dient te voeren dat aan de wettelijke veiligheidsnormen wordt voldaan. Waarom is hiervan afgezien?

Voorts kan de beheerder zo nodig wijzen op deze wettelijke verplichtingen, indien hij de medewerking van ingelanden of derden nodig heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een dergelijke verplichting kan echter extra kosten met zich meebrengen. De aan het woord zijnde leden wilden deze extra kosten betrekken bij de discussie over de financiële bijdrage van het Rijk (zie aldaar). Is de regering bereid een verplichting met betrekking tot de zorg voor natuur en milieuwaarden bij het plannen en uitvoeren van werken aan de waterkeringsbeheerder op te leggen?

In afwachting van onderzoek van Rijkswaterstaat wordt het Markermeer nog niet opgenomen als aparte gevarenbron. Gezien de nodige consequenties konden de leden van de D66-fractie zich deze weg voorstellen. Hoe ziet de regering de te volgen procedure met betrekking tot het Markermeer in relatie tot dit wetsvoorstel?

Bij de IJsselmond heeft de minister van Verkeer en Waterstaat het vaststellen van de overschrijdingsfrequenties nadrukkelijk gekoppeld aan de besluitvorming over de IJsselmonding. Deze leden hebben dit een zinvolle koppeling gevonden, gezien de ingrepen die daarvoor nodig zijn. In het wetsvoorstel echter blijkt uit de vaststelling van de overschrijdingsfrequentie van 1 op 2000 voor de IJsselmonding dat deze koppeling wordt verlaten. Wat is daarvan de reden, en welke gevolgen heeft dit ten aanzien van de lopende procedures voor de plaatsing van de

S.V.K. Ramspol c.q. Ketelbrug versus dijkversterking? Waarom wordt op deze procedures vooruit gelopen, te meer daar de voorgestelde overschrijdingsfrequentie betwist wordt? Overigens leek het deze leden ook niet verstandig bij de discussie over de onderhavige kaderwet en passant de overschrijdingsfrequentie van de IJsselmonding te doen bekrachtigen. Hoe ziet de regering deze werkwijze in de richting van de Tweede Kamer?

Anders dan de Raad van State bepleit, voorziet dit wetsvoorstel niet in een wettelijke regeling van de TAW. Hieruit constateerden deze leden dat over de reikwijdte van artikel 79 Grondwet verschil van mening kan bestaan. De regering gaat echter voorbij aan de wenselijkheid de TAW in de wet op te nemen. Gezien de belangrijke schakelfunctie die de TAW inneemt voor de vertaling van de normen in praktisch toepasbare handvatten voor beleid en uitvoering, vonden deze leden een wettelijke regeling voor de TAW gewenst. Dit geldt des te zwaarder na opname van de dijkkringgedachte die de norm koppelt aan het te beschermen belang (gebied). In alle commentaren is al gewezen op het feit dat deze invalshoek een andere veiligheidsfilosofie behelst die minder eenduidig is dan voorheen. Het opstellen van leidraden zal daardoor onherroepelijk ook andere dan louter technische afwegingen vergen. Daaraan zullen de leidraden van de TAW ook moeten worden aangepast. Tegen deze achtergrond achtten de leden van de fractie van D66 het juist dat de TAW bij wet wordt geregeld.

De opzet van het wetsvoorstel had in grote lijnen de instemming van de leden van de S.G.P.-fractie, met name met betrekking tot de wijze waarop de veiligheidsnormering is geregeld. Deze leden hadden evenwel grote moeite met de wijze, waarop in het wetsvoorstel het begrip «dijkring» wordt gehanteerd.

Zij achtten het veel meer voor de hand liggend, en ook overeenkomstig het spraakgebruik, om met dit begrip het stelsel van primaire waterkeringen aan te duiden dat een bepaald gebied beschermt. Zij verwezen op dit punt naar het advies van de Raad van State. Het was deze leden niet geheel duidelijk waarom – ook al wordt de veiligheid per gebied als uitgangspunt genomen – toch niet het begrip dijkkring in de door hen aangeduide zin zou kunnen worden gebruikt.

Bovendien had naar het oordeel van deze leden de wijze waarop in artikel 3 de veiligheidsnorm heeft vorm gekregen (nl. als overschrijdingskans) duidelijk betrekking op de waterkering en niet op het daardoor beveiligde gebied. Gaarne zagen deze leden derhalve een nadere beschouwing op dit punt tegemoet.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met instemming kennis genomen van de mededeling van de regering, dat het feit dat een bepaald gebied als dijkkring is vermeld op zichzelf geen reden tot wijziging van de waterschapsindeling behoeft te zijn. Wel vroegen deze leden, of de regering het mogelijk acht in algemene zin nadere indicaties te geven omtrent de optimale schaalgrootte voor uitoefening van de waterkeringszorg. Welke «andere overwegingen» (pag. 8 memorie van toelichting) spelen daarbij nog een rol?

Overigens hadden deze leden nog de vraag, of er geen aanleiding is in de wet nadere regels te geven met betrekking tot het beheer van interprovinciale dijkringen en de uitoefening van het toezicht terzake. Is het mogelijk, dat in de in artikel 13, lid 2, bedoelde verordening één van de betrokken provincies als toezichthouder op de dijkkring wordt aangevoerd, zo vroegen zij. Op dit punt vroegen deze leden voorts naar de aard en de stand van zaken van het overleg inzake afstemming en samenwerking met betrekking tot de landsgrensoverschrijdende dijkringen.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden geconstateerd dat het wetsvoorstel voorziet in een stelsel van veiligheidsnormen voor waterkeringen, doch niet een verplichting regelt van de beheerder om zodanig beheer te voeren dat aan de veiligheidsnormen wordt voldaan. Gaat de regering er daarbij van uit, dat deze verplichting in de provinciale waterschapsreglementen wordt verankerd, of vloeit deze verplichting reeds zonder meer voort uit de inhoud van het begrip beheer in het waterstaatsrecht?

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen voorts of ook niet het Markermeer als een zodanige gevarenbron moest worden aangemerkt, dat het onder de definitie van het begrip buitenwater zou moeten worden gebracht.

Ook vroegen zij of de dijken rond het Oosterscheldebekken worden aangemerkt als primaire waterkeringen, bestemd tot het direct keren van buitenwater. Voorts vroegen zij welke consequenties de aanleg van de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg in dit opzicht zal hebben voor de achterliggende waterkeringen.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen tenslotte of, gelet op de status van de bijlage, niet een nauwkeuriger kaartbeeld zou moeten worden verschaft, o.a. door hantering van een kleinere schaal. In aansluiting op een eerder gestelde vraag over het Markermeer vroegen zij voorts of Marken niet als afzonderlijke dijkkring zou moeten worden beschouwd.

Tenslotte vroegen zij, of de consequenties van de aanleg van de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg in het kaartbeeld zullen worden meegenomen.

De leden van de G.P.V.-fractie stemden in met een opbouw van de wettelijke regeling rond te beschermen gebieden in plaats van aan te sluiten bij de waterkeringen zelf. Daardoor kon een heldere structuur worden gebracht in het voorgestelde wetsvoorstel. Deze keus staat niet ter discussie, maar wel de naam die in het wetsvoorstel aan deze gebieden wordt gegeven, namelijk dijkkring. Terecht is er in verschillende commentaren op gewezen dat deze term eerder lijkt te verwijzen naar de waterkering zelf dan naar het erachter gelegen gebied. De weerlegging van de kritiek op deze term door de Raad van State in het nader rapport achtten deze leden niet adequaat, omdat ter verdediging wordt gewezen op het gekozen systeem in het wetsvoorstel. Daaraan wilden deze leden niets afdoen. Een duidelijker benaming van een begrip doet toch aan het begrip zelf niets af? Deze leden stelden daarom voor te spreken over dijkkringgebieden. Hoe oordeelt de minister over deze suggestie?

Naar aanleiding van het commentaar van de provincies Noord-Holland en Flevoland vroegen de leden van de G.P.V.-fractie of de potentiële gevaren van het Markermeer wel voldoende zijn onderkend en of de dijken rond het eiland Marken daarom niet dienen te worden aangemerkt als *primaire waterkering, waardoor Marken een zelfstandig(e) dijkkring (gebied)* zou gaan vormen.

Verder vroegen deze leden duidelijkheid te verschaffen over de vraag of de Oosterschelde als een buitenwater wordt beschouwd of niet. Op de kaart is de grens tussen de dijkkringen 36 en 37 niet aangegeven. Waar ligt deze? Waarom is er in tegenstelling tot het advies van de Raad van de Waterstaat geen enkele veiligheidsnorm vastgesteld voor het Kamper-eiland?

De leden van de G.P.V.-fractie merkten op dat de dijkkringen 9, 10, 11 en 53 een lagere veiligheidsnorm kennen dan de direct aan het IJsselmeer gelegen gebieden, terwijl deze dijkkringen ook onder invloed staan van het IJsselmeer, en daarnaast staan onder de invloed van de «voornamen stroomden des lands», zoals die in de Rivierenwet worden genoemd. Waarop is de keuze van deze normstelling gebaseerd?

De leden van de G.P.V.-fractie konden overigens instemmen met het belang dat wordt toegekend aan een landelijk samenhangende normstelling van veiligheden. De vaststelling van die normen geschiedt terecht bij wet. Kan de minister nader aangeven in welke gevallen het gewenst wordt geacht wijzigingen in de begrenzing van dijkringen (artikel 2) en veiligheidsnormen (artikel 3, vierde lid) aan te brengen bij Algemene Maatregel van Bestuur?

Onder erkenning van het belang van wettelijke vaststelling van veiligheidsnormen vroegen de leden van de G.P.V.-fractie of er toch niet een zekere spanning bestaat tussen die vaststelling enerzijds op basis van een samenhangend landelijk systeem van normstellingen, en anderzijds de concretisering daarvan in de praktijk in de vorm van het vaststellen van maatgevende hoogwaterstanden. Bij de landelijke normstelling kan nu eenmaal geen rekening worden gehouden met plaatselijke omstandigheden, bijvoorbeeld met betrekking tot natuurschoon, landschap en/of ruimtelijke ordening. In hoeverre zou het mogelijk zijn in sommige gevallen marges toe te staan op de veiligheidsnormen?

Het begrip dijkkring behelst een concept dat op zichzelf, mede vanuit bestuurlijk oogpunt, veel waardering verdient. Terecht hebben de Raad van State en anderen er evenwel op gewezen, dat het begrip in de zin zoals het in het wetsvoorstel wordt gebruikt, ook veel verwarring kan veroorzaken. Het woord dijkkring roept eerder een (stelsel) van dijken (of andere waterkeringen), zo men wil een ringdijk, op, dan een te beschermen geografische eenheid. De R.P.F.-fractie gaf de minister in overweging zich nog eens te bezinnen op een andere term.

De R.P.F.-fractie vroeg of het Markermeer nu als buitenwater wordt beschouwd of niet. Uit de wettekst is dit niet duidelijk op te maken; de kaart lijkt er echter op te wijzen dat het Markermeer wel degelijk buitenwater is. In dit verband rijst de vraag waarom Marken blijkbaar niet als afzonderlijke dijkkring wordt beschouwd; een duidelijke geografische eenheid als het (schier)eiland is.

III. HET BEHEER VAN DE PRIMAIRE WATERKERINGEN

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich vinden in de in het artikel neergelegde bevoegdheidsverdeling tussen Rijk en beheerder. Zij namen daarbij aan dat deze verdeling van de verantwoordelijkheden in de praktijk gestalte zal moeten krijgen in een goed samenspel tussen Rijk en beheerder. Zij constateerden in dit verband dat de Memorie van Toelichting (blz. 50) de mogelijkheid open laat dat de hier bedoelde werken feitelijk door de beheerder van de waterkering worden uitgevoerd (voor rekening van het Rijk). Enige flexibiliteit op dit punt achtten deze leden inderdaad gewenst. Zij vroegen zich echter af of de tekst van de wet zelf (artikel 8, eerste lid, waar gesproken wordt van «Door....het Rijk») deze flexibiliteit wel toestaat.

Dient niet, op analoge wijze als in artikel 8 voor de zeewaterkeringen wordt aangegeven, ook de verantwoordelijkheid van het Rijk voor een zich landwaarts verplaatsende rivierwaterlijn te worden geregeld, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Het in artikel 8 genoemde element m.b.t. de rijksverantwoordelijkheid in relatie tot eventuele landwaartse verplaatsingen van de kustlijn, werd door de V.V.D.-fractie onderschreven. Merkwaardig echter is dat in het in artikel 8, lid 4, genoemde overlegorgaan, dat bestaat uit vertegenwoordigers van provincie, beheerders en het Rijk, de provincie Groningen geen plaats lijkt te hebben.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met instemming kennis genomen van het standpunt van de regering inzake het gedecentraliseerde beheer van waterkeringen langs de kust. In dit verband vroegen deze leden om een actueel overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de nog over te dragen waterkeringen langs de kust aan waterschappen.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen naar aanleiding van het gestelde in de memorie van toelichting met betrekking tot het kustbeheer, erop, dat er ten aanzien van het kustbeleid een nauwe relatie bestaat met betrekking tot de materie vervat in de discussienota «Kustverdediging na 1990». Zij vroegen in hoeverre de beleidsvoornemens op basis van deze nota nog van invloed zullen kunnen zijn op het onderhavige wetsvoorstel. In verband daarmee vroegen zij wanneer een regeringsbeslissing terzake mag worden verwacht.

De in het wetsvoorstel vervatte regeling met betrekking tot de afbakening van verantwoordelijkheden van rijk en beheerder inzake de handhaving van de kustlijn, respectievelijk het beheer van de waterkering, had de instemming van de leden van de S.G.P.-fractie. Zij waren evenwel van mening dat de gemiddelde laagwaterlijn niet zonder meer als grens van de beheersverantwoordelijkheid van het waterschap als waterkeringbeheerder kan worden aangemerkt. Zij namen aan dat de beheerder ook voorbij die grens bevoegdheid behoudt, niet alleen tot het treffen van keurbepalingen, maar eveneens tot het nemen van feitelijke beheersmaatregelen, wanneer dit ter bescherming van de waterkering nodig mocht zijn; een en ander uiteraard in goed overleg met het rijk.

De in artikel 8 voorgestelde overlegconstructie met betrekking tot het kustbeleid had bij de leden van de S.G.P.-fractie de vraag opgeroepen of de vorming van overlegorganen per provincie niet teveel voorbij gaat aan het gegeven dat de ontwikkelingen langs de gehele Nederlandse kust een nauwe samenhang vertonen en ook beslissingen met betrekking tot methoden van kusthandhaving op de ene plaats grote consequenties kunnen hebben voor de ontwikkelingen langs een ander deel van de kust. Zij vroegen daarom of de provinciegrenzen hiervoor wel een relevant kader vormen, en of derhalve niet eerder naar een landelijk overlegorgaan zou dienen te worden gestreefd. Tevens vroegen deze leden op welke wijze de belangen van de kustgemeenten in het overleg zullen worden gerepresenteerd.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden geconstateerd, dat de wet wel een regeling bevat ten aanzien van de afbakening van verantwoordelijkheden van rijk en beheerder ten aanzien van de kustlijn (artikel 8), doch dat een zodanige afbakening ontbreekt voor wat betreft het rivierbeheer, tussen rivierbeheerder en waterkeringsbeheerder. Zij vroegen derhalve of er ook ten aanzien van de verantwoordelijkheden voor de rivierwaterlijn niet een wettelijke regeling dient te worden getroffen.

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen of een beslissing van de minister over het wel of niet uitvoeren van werkzaamheden niet zo verstrekkend zou kunnen zijn, dat beroep voor anderen dan de provincie of het waterschap gewenst moet worden geacht. Zij waren nog niet overtuigd door de uiteenzetting van de minister in reactie op het advies van de Raad van State. Met name de positie van gemeenten, die ook niet zijn vertegenwoordigd in het provinciale overlegorgaan, zou daardoor wellicht kunnen worden versterkt. Dit geldt des te sterker, nu in lid 2 van dit artikel de werkzaamheden in een heel breed kader worden gesteld («het algemeen belang»).

IV. HET TOEZICHT

De leden van de C.D.A.-fractie namen er kennis van dat in het nu voorgelegde wetsvoorstel de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen ontwerp-plannen voor dijkversterkingswerken in afwijking van het huidige artikel 35 van de Waterstaatswet 1900 wordt verbreed, van de meest betrokken instanties te weten het HID van Rijkswaterstaat, de beheerder en de gemeente, tot alle belanghebbenden. De memorie van toelichting geeft aan, dat dit om reden van de huidige rechtsontwikkeling is geschied. De leden van de C.D.A.-fractie hadden daar begrip voor, maar vroegen zich af of deze verbreding van beroepsgerechtigden de versterkingswerken van de waterkeringen zouden kunnen vertragen, hetgeen deze leden uiteraard zouden betreuren. Zij wezen daarbij op de omstandigheid dat voor de dijkversterkingswerken meestal ook wijziging van het bestemmingsplan nodig is, waardoor de beroepsmogelijkheden in het kader van de ruimtelijke ordening reeds ter beschikking staan.

Kan in dit verband een overzicht worden gegeven van de vorderingen die worden gemaakt bij het synchroniseren van ruimtelijke ordeningsprocedures en procedures neergelegd in sectorwetgeving? Is het mogelijk dat ook in het kader van dijkversterkingswerken geprofiteerd wordt van deze vorderingen, mogelijk in samenhang met de zeer zorgvuldige, door de meeste provincies gehanteerde procedures die plannen voor dijkversterkingswerken moeten doorlopen?

De leden van de C.D.A.-fractie hadden nota genomen van de provinciale verantwoordelijkheid om zich in het kader van het toezicht uit te laten over de eventuele noodzaak tot voorzieningen aan de waterkering (zie het derde lid). Deze leden vroegen zich in dit verband af waarom de wet de beheerder in het kader van diens in het eerste lid opgenomen verslagplicht, niet een dergelijke opdracht geeft.

Het kwam deze leden voor dat het in de eerste plaats aan de beheerder is om te signaleren wat voor werken uitgevoerd moeten worden. Vervolgens is het aan Gedeputeerde Staten om daar in het kader van het toezicht een oordeel over te geven.

Voor wat de bedoelde hoofdpunten betreft, brachten de leden van de P.v.d.A.-fractie het volgende naar voren:

– Overwogen zou moeten worden in de wet op zijn minst de mogelijkheid te openen ook andere dan waterstaatkundige belangen als toetsingscriterium voor Gedeputeerde Staten te laten gelden. Op deze wijze kan de gegroeide praktijk, waarbij in het waterkeringsgebied ook rekening gehouden wordt met ecologische, verkeerskundige, huisvestings-, beeldbepalende en soortgelijke aspecten, recht worden gedaan. In dit verband dient ook een ruimere mogelijkheid voor het instellen van Kroonberoep te worden overwogen, eventueel aansluitend bij de interpretatie van het begrip belanghebbende volgens de jurisprudentie op grond van de Wet AROB.

In de artikelen 7 en 12 zouden volgens hen de verplichtingen van de beheerder moeten worden gepreciseerd, mede voor wat het uitbrengen van verslag betreft.

Voor wat de meer toegespitste punten betreft, brachten zij het volgende naar voren:

Welke bezwaren van bestuurlijke aard zijn verbonden aan het eventuele algehele toezicht op «interprovinciale» waterschappen door één college van G.S.?

Kan gepreciseerd worden op welke wijze belanghebbenden over de goedkeuring worden geïnformeerd?

De in artikel 6 genoemde toezichthoudende functie van Gedeputeerde Staten werd door de V.V.D.-fractie ondersteund. Echter, het in lid 4

gestelde is nogal vrijblijvend. De aan het woord zijnde leden zouden het op prijs stellen als Gedeputeerde Staten, indien ze om hen moverende redenen genoodzaakt zijn hun goedkeuring te weigeren, deze weigering met argumenten onderbouwen en dat daarmee de nu aangegeven weg, t.w. maximaal 6 maanden beslissingsloos blijven, wordt afgesneden.

In het verleden is al gebleken, dat wanneer onvoldoende rekening wordt gehouden met de vaak uiteenlopende belangen bij waterkeringswerken, weerstand, protest en procedures worden opgeroepen en *derhalve een geringer maatschappelijk nut krijgen dan gewenst is*. De leden van de D66-fractie verzochten daarom de regering meer expliciet in te gaan op de volgende punten die verband houden met de betrokkenheid van belanghebbenden bij dijkversterkingswerken.

1. Op welke wijze gaat de regering zelf op actievare wijze de betrokken belanghebbenden bij planning en uitvoering van haar beleid betrekken?

2. Op welke wijze gaat de regering actiever zorgdragen voor een verdere toepassing van de kennis, voortkomend uit het proefproject Sliedrecht?

3. Hoe gaat de regering aandacht geven aan het besluitvormingsproces zelf in het kader van het waterkeringsbeleid?

De leden van de fractie van D66 konden instemmen met het verbreden van de kring van beroepsgerechtigden tegen waterkeringsplannen en -besluiten. Deze mogelijkheid zien zij als een verbetering om belanghebbenden bij de besluitvorming te betrekken. Wel wilden zij van de regering vernemen of bij de vraag wie belanghebbende is in de zin van deze wet, wordt aangesloten bij de thans geldende Arob-jurisprudentie.

Daarnaast konden deze leden zich voorstellen dat de beheerder zijn plannen zodanig opstelt en uitvoert dat daarbij schade aan natuur en milieu zoveel mogelijk wordt vermeden en, waar mogelijk, verbetering door bijvoorbeeld natuurontwikkeling wordt nagestreefd.

Een dergelijke verplichting moet, in de ogen van deze leden, vorm krijgen via een effectenstudie naar natuur en milieu-aspecten bij de planning en uitvoering van waterkeringswerken. Een dergelijke studie dient vervolg te krijgen in de planvorming met alternatieve mogelijkheden, zodat een reële keuze (kosten-baten) mogelijk wordt. Het opleggen van een dergelijke verplichting doet naar de mening van de leden van de fractie van D66 recht aan de prioriteiten die de regering aan natuur- en milieubeleid geeft. Dit laat overigens onverlet de MER-plicht zoals die voor enkele specifieke werken geldt.

De leden van de S.G.P.-fractie stelden vast, dat bij de uitvoering van werkzaamheden tot dijkverzwaring en kustbehoud mede grote belangen van met name ruimtelijke ordening en natuur en landschap aan de orde zijn. Dit stelt bijzondere eisen aan de belangenafweging en de besluitvorming terzake van dergelijke projecten. Zij waren van oordeel, dat dit aspect in de memorie van toelichting wat onderbelicht is gebleven. Gaat de regering ervan uit, dat terzake van deze belangenafweging en de daartoe noodzakelijke procedurele regels de provinciale verordeningen als bedoeld in artikel 13 nadere regels zullen instellen?

In dit verband wezen deze leden op de in verschillende provincies voorkomende Coördinatiecommissies voor Dijkverbeteringswerken. Zou er in het belang van deze commissies, als forum voor overleg en afstemming, reden gelegen kunnen zijn in de wet te bepalen dat de provinciale reglementen in de instelling van een dergelijke commissie dienen te voorzien? Voorts zouden deze leden het op prijs stellen als de regering enige beschouwingen zou wijden aan de verhouding van dit wetsvoorstel tot de wetgeving op het terrein van ruimtelijke ordening.

Het ging hen daarbij om aspecten als de afstemming van sector- en facetwetgeving, en de vraag of niet dubbele beroepsprocedures zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen. Met dit laatste houdt ook verband de kwestie van de uitbreiding van het in artikel 6 verleende beroepsrecht op de Kroon tegen besluiten van gedeputeerde staten inzake de goedkeuring van plannen tot aanleg c.q. wijziging van waterkeringen tot alle belanghebbenden; zulks in afwijking van de huidige bepalingen van de Waterstaatswet 1900.

De leden van de S.G.P.-fractie achtten het juist, dat het toezicht van gedeputeerde staten zich ook zal uitstrekken tot waterkeringen, in beheer bij het Rijk. Het had hen echter enigermate bevreemd, dat in het voorstel voor een nieuwe Provinciewet (artikel 155) rijkswaterstaatswerken juist uitdrukkelijk worden uitgezonderd van het provinciale toezicht op de waterstaat. Zij vroegen om een nadere toelichting; mede gezien de in de memorie van antwoord ad artikel 155 Provinciewet vervatte beantwoording van een vraag hunnerzijds op dit punt.

De leden van de S.G.P.-fractie legden de regering de vraag voor of alleen waterstaatkundige motieven reden tot onthouding van goedkeuring kunnen vormen, dan wel of gedeputeerde staten ook andere motieven (toetsing aan andere belangen) aan een dergelijk besluit ten grondslag zouden kunnen leggen.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen zich af, of de bepaling in artikel 6, lid 5, niet zou moeten worden aangevuld overeenkomstig het bepaalde in artikel 5.4 van de ontwerp-Waterschapswet.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen voorts of het gestelde in lid 1 van artikel 7 zodanig moet worden geïnterpreteerd, dat het provinciaal bestuur inzake iedere dijkkring in de provincie een afzonderlijk verslag zal moeten uitbrengen. Zo ja, kan dan niet worden toegestaan dat gedeputeerde staten in één verslag over de staat van alle dijkkringen in hun provincie verslag uitbrengen?

Dient niet een nadere regeling te worden getroffen ten aanzien van de verslaglegging inzake interprovinciale dijkkringen?

De leden van de G.P.V.-fractie achtten de formulering van de leden 2 en 3 van artikel 6 niet uitmunten door helderheid. Als zij het goed zagen zijn werkzaamheden aan waterkeringen onderworpen aan de goedkeuring van GS, behalve in gevallen waarin de beheerder die werkzaamheden heeft onderworpen aan een vergunningstelsel. Is het gebruikelijk de eis van goedkeuring door GS afhankelijk te stellen van het oordeel over de wenselijkheid daarvan van een waterschap, zo vroegen deze leden. Is de begrippenreeks «richting, vorm, afmeting of constructie» duidelijk genoeg in de begrenzing ten opzichte van andere werkzaamheden, die noch aan goedkeuring, noch aan een vergunning van de beheerder onderworpen dienen te zijn? Is dit niet het geval, dan zouden bepaalde werkzaamheden of andere ingrepen die door het waterschap niet aan de vergunningsplicht zijn onderworpen, onbedoeld zijn onderworpen aan het goedkeuringsvereiste.

Het vereiste van goedkeuring door GS dan wel vergunning van het waterschap brengt voorts nog verschil mee in verdere rechtsbescherming, zo constateerden deze leden. Van een besluit omtrent goedkeuring staat beroep open op de Kroon; van een besluit omtrent vergunningverlening is AROB-beroep mogelijk. Deze leden hoorden graag van de minister een nadere beschouwing op dit punt.

Voorts vroegen deze leden of GS bij hun oordeelsvorming over de goedkeuring de plannen ook kunnen c.q. moeten toetsen op andere dan waterstaatkundige criteria. Immers, er kunnen ook belangen van natuurbehoud, landschapsbeheer, recreatie en cultuurhistorie een rol spelen. Kunnen die belangen worden meegewogen?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen of in het geval van een inter-

V. REGELGEVING DOOR PROVINCIES EN WATERSCHAPPEN

De vermindering van de Rijksbijdrage aan de waterschappen achtte het R.P.F.-fractielid discutabel. Te betwijfelen valt of het huidige voorstel wel in overeenstemming is met eerdere uitspraken van de Tweede Kamer over deze kwestie. Het hier aan het woord zijnde lid onderschreef de gedachte dat het regionaal belang van een waterschap altijd voorop staat, en dat vanuit dat gezichtspunt de financiering van de zorg voor de waterkeringen een merkbare regionale component dient te hebben.

Anderzijds dient te worden verdisconteerd dat de verworvenheid van regionale met nationale belangen alleen maar groter is geworden. In vroegere tijden kon met veel meer recht gezegd worden dat de beveiliging van een gebied primair een regionaal belang was dan tegenwoordig. Verder moet wel worden toegegeven dat de waterschappen een groter draagvlak kennen, maar ook veelal een dienovereenkomstig groot gebied bestrijken. Dit alles in aanmerking nemende, was dit lid er niet van overtuigd dat de voorgestelde verdeling van lasten de meest wenselijke is.

VI. DE FINANCIËLE BIJDRAGE DOOR HET RIJK

Hoewel de leden van de C.D.A.-fractie eerder opmerkten dat ten aanzien van het wetsvoorstel in belangrijke mate overeenstemming bestaat tussen de overige betrokken overheden constateerden zij dat dit niet het geval is ten aanzien van de gepresenteerde rijksbijdrage voor het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen. De voorgestelde bijdrage betekent ten opzichte van de huidige bijdrage een halvering.

Met name op dit onderdeel wensten de leden van de C.D.A.-fractie te weten of de regering het wetsvoorstel, dat nog onder verantwoordelijkheid van het vorig kabinet is ingediend, overneemt mede gelet op de grote maatschappelijke weerstand tegen de voorgestelde maatregel. Deze is overigens reeds eerder in de Kamer aan de orde geweest bij de behandeling van de ontwerp-begroting van het ministerie van Verkeer en Waterstaat in 1988. Bij die gelegenheid heeft de Kamer zich uitgesproken bij motie van afgevaardigde Blauw c.s. voor voortzetting van de bestaande rijksbijdrageregeling (Tweede Kamer 1986-1987, 18 1975, nr. 2).

De C.D.A.-fractie constateerde tevens dat de Raad van State, hoewel deze laatste begrip toont voor de financiële positie van het Rijk, een relatief gelijkblijvende bijdrage uit de algemene middelen gepast acht. De Raad beargumenteerde dit met name vanuit het nationale belang van het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming alsook tegen de achtergrond van de preventieve werking die hiervan uitgaat voor het voorkomen van rampschade. Het herstel van deze rampschade zou naar de mening van de Raad op zijn beurt ook via de algemene middelen moeten worden gefinancierd. Voorts begreep de C.D.A.-fractie dat de regering de mening van de Raad van State onderschrijft, maar dat zij ook de investeringen in het kader van de versterkingswerken in de beschouwingen voor de vaststelling van de bijdrage voor het beheer en onderhoud wil betrekken, en voorts dat de regering van mening is dat een aantal argumenten die destijds tot de vaststelling van de bijdrage hebben geleid, niet meer van kracht zijn.

De C.D.A.-fractie stelde de vraag of gezien het doel van de wet om de verkregen veiligheid voor de lange termijn te handhaven, het passend is

dat eenmalige investeringen een rol spelen voor de vaststelling van het financiële kader voor de lange termijn. Dit met name ook gelet op het destijds genomen besluit de versterkingswerken in het kader van de Deltawet en later de overige dijkversterkingen geheel of voor een groot deel uit de algemene middelen te financieren.

Aan dit besluit zou, zo vroeg de C.D.A.-fractie zich af, de voorgestelde bijdrageregeling mogelijk afbreuk doen.

Daarnaast stelde de C.D.A.-fractie de vraag hoe de regering het nationale belang in de waterkeringszorg op zichzelf zou willen waarderen en of zij daarbij afwijkt van de adviezen die haar hebben bereikt.

De C.D.A.-fractie zou hierbij met name verdere opheldering willen hebben omtrent de instemming van de regering met het advies van de Raad van State voor wat betreft de opvattingen over het nationale belang dat met de waterkeringszorg is gemoeid enerzijds, en de conclusie dat de bijdrage dient te worden verlaagd omdat de omstandigheden gewijzigd zijn, die destijds hebben geleid tot bepaling van de hoogte van de rijksbijdrage anderzijds. De C.D.A.-fractie constateerde namelijk dat deze wijzigingen geen betrekking hebben op de waardering van het door de Raad aangevoerde nationale belang.

Tenslotte vroeg de C.D.A.-fractie de regering in hoeverre bij de vaststelling van de hoogte van de Rijksbijdrage ook rekening is gehouden met de verruiming van hetgeen de wet onder beheer en onderhoud rekent. Zij constateerde in dit verband dat in afwijking van hetgeen tot nu gebruikelijk was ook eventuele toekomstige verhogingen van de waterkeringen in principe tot het onderhoud van de waterkering zullen worden gerekend waardoor de financiële bijdrage van de beheerder en derhalve van de regio nog zullen toenemen.

Tenminste een handhaving van de huidige rijksbijdrage zou daarom naar het oordeel van deze fractie in de rede kunnen liggen.

Ten behoeve van de duidelijkheid van de discussie zouden de leden van de C.D.A.-fractie het op prijs stellen indien de regering zou willen aangeven of het voorstel primair is gestoeld op overwegingen die ontleend zijn aan een andere weg van het nationale belang, dat gemoeid is met het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen, dan wel primair is ingegeven door budgettaire overwegingen bij het Rijk.

De leden van de C.D.A.-fractie stelden vast dat de regering in de memorie van toelichting (blz. 33) een relatie legt tussen de voorgestelde vermindering van de onderhoudsbijdrage van het Rijk en de mogelijkheid van bijdragen van een naburig waterschap aan een waterkeringbeherend waterschap, waarvan de waterkering (tevens een deel van) het gebied van dat naburige waterschap beschermt. De leden van de C.D.A.-fractie begrepen echter de hier gevolgde redenering niet. In hun ogen is de onderhoudsbijdrage van het Rijk een erkenning van het nationale belang van een zorgvuldig dijkbeheer door de waterschappen. Deze bijdrage staat naar hun mening los van de vraag of de provincie een zodanige waterschappelijke indeling heeft gerealiseerd dat het waterkeringbeherend waterschap omslag kan heffen van al diegenen die belang hebben bij de waterkeringszorg door dat waterschap. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of de hier door de regering gesuggereerde «dijkbijdrage» van een naburig waterschap reeds voorkomt in Nederland.

Voorts wensten deze leden graag een beschouwing van de regering over de relatie tussen de trits belang, betaling, zeggenschap en een eventuele bijdrage van zo'n nabuurwaterschap.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de aangevoerde argumenten om de rijksbijdrage voor het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen te wijzigen niet overtuigend. Zij vroegen om een meer fundamentele verdediging van artikel 9 van het wetsvoorstel.

Mede in het licht van het door hen hiervoor onder punt 1 gestelde

verzochten zij de minister nader te beargumenteren waarom, vergeleken met de huidige situatie, het plaatselijk belang kennelijk zo veel zwaarder moet gaan wegen en het nationaal belang zo veel minder, dat de rijksbijdrage gehalveerd dient te worden.

De lastenverlichting tussen de rijksbijdrage en die van de beheerders, dus tussen de nationale en de regionale «belasting» betaler, behoort naar hun mening in belangrijke mate bepaald te worden aan de hand van de opvattingen over de vraag in hoeverre het nationaal dan wel plaatselijk belang betreft.

Zij verzochten de minister in haar beschouwing over de afweging van deze belangen niet alleen het puur kwantitatieve waterkeringsbeheer te betrekken, maar uitdrukkelijk tevens de hiervoor genoemde andere maatschappelijke aspecten. Zij wilden niet nalaten er voorts op te wijzen dat bijvoorbeeld een dijkdoorbraak in de Oostelijke Betuwe verregaande gevolgen kan hebben voor de gas- en elektriciteitsvoorziening ook buiten het gebied; hetzelfde geldt voor telecommunicatie en interregionaal doorgaand verkeer. Hoe verhoudt zich, naar het oordeel van de minister, in zo'n geval het plaatselijk tot het maatschappelijk belang, zo wilden zij weten.

Tenslotte stelden zij de volgende vragen:

Welke onderlinge verschuiving tussen nationaal en plaatselijk belang rechtvaardigt, in het aangeduide geval, een verplaatsing van financiële lasten van het waterkeringsbeheer naar het regionale draagvlak?

Kan nader ingegaan worden op de bezwaren, die van de zijde van de Zeeuwse waterschappen betreffende de voorgestelde rijksbijdrageregeling zijn geuit? Kan daarbij in het bijzonder ingegaan worden op de bijzondere positie van Zeeland voor wat de verhouding van de lengte der waterkeringen tot de oppervlakte van het beschermde gebied betreft?

De leden van de V.V.D.-fractie achtten het opmerkelijk hoe hardnekkig voorbijgegaan wordt aan motie 18 975, nr. 2, en hoe eenvoudig door middel van dit wetsvoorstel de nationale belangen toegeschoven worden naar globaal overstroombaar Nederland.

De V.V.D.-fractie zou het bijzonder op prijs stellen als alle actuele argumenten die van de zijde van de minister gehanteerd worden ook weer duidelijk in de memorie van antwoord worden genoemd; de argumenten die leiden tot de zgn. 20/80 verhouding.

De aan het woord zijnde leden delen de opvatting dat, indachtig het grondbeginsel van ons waterschapsbestel, t.w. de trits belang, betaling, zeggenschap, in volle omvang geldig is voor primaire waterkeringen. Een samenleving die generaties lang haar territorium heeft ontworsteld aan de natte elementen, die samenleving dient ook verantwoordelijkheid in de toekomst te aanvaarden.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden zich zelfs kunnen voorstellen, dat mede gelet op o.a. de zeespiegelrijzing die mede een gevolg is van het totaal maatschappelijk handelen, een hogere bijdrage van de Rijksoverheid bij beheer en onderhoud van primaire keringen verdedigbaar zou kunnen zijn.

De in artikel 9, lid 1, genoemde 20%-bijdrage van het Rijk van de op jaarbasis berekende kosten van beheer en onderhoud was voor de V.V.D.-fractie onaanvaardbaar. Hiervoor verwezen zij naar hun eerdere bijdrage aan dit voorlopig verslag.

De in artikel 11, lid 1, genoemde 80% lijkt, lezende en herlezende, een verschraling van het huidige beleid zoals dat is vastgelegd in de Deltawet, zo meende de V.V.D.-fractie.

De leden van de V.V.D.-fractie zouden het op prijs stellen als er naast een nadere toelichting in de memorie van antwoord ook een aantal praktijkvoorbeelden gegeven zou kunnen worden op basis waarvan de intenties van dit artikel duidelijk worden.

De voorgestelde bijdrage van 20% in de directe en indirecte kosten voor onderhoud aan de primaire waterkeringen betekent, aldus de leden van de D66-fractie, een verlaging met ongeveer 50% (was 60% subsidie van de directe kosten). Zowel de vroegere als de huidige bijdrage is vrij arbitrair vastgesteld. Zij hadden daarom geen behoefte tot een principiële stellingname. In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de vrijkomende middelen worden aangewend voor de noodzakelijke kustersiewerken en enige uitbreiding van versterkingswerken van primaire waterkeringen.

Komt de omvang van de bijdrageverlaging vooral voort uit de benodigde gelden voor de genoemde extra rijkstaken of is daarvoor een aanvullende onderbouwing te geven, zo vroegen deze leden. De rijksbijdrage voor dijkversterkingen van 80 tot 100% blijft gelijk. Blijkbaar wordt het nationale belang voor het aanleggen van dijken veel hoger gewaardeerd dan het onderhouden ervan. Kan de regering dit toelichten?

Zowel het oprichten als onderhouden van waterkeringen kan belangrijke invloed hebben op milieu en natuurwaarden. Het nationale belang betreft hier dan ook niet alleen de veiligheid van haar burgers, maar ook de instandhouding van natuur en milieuwaarden. Daarbij is met name te denken aan de duingebieden, rivierlandschappen en waterrijke gebieden. Zowel in de ontwerp- en besluitvormingsprocedure als bij de uitvoering kan het rekening houden met die waarden die extra kosten met zich meebrengen. Deze leden achten het gewenst om extra gelden van het Rijk beschikbaar te stellen voor de gemaakte meerkosten bij het beheer van zeeweringen.

De leden van de fractie van D66 vreesden dat bij de voorgestelde bijdrageverlaging het beheer van waterkeringen zo sober en efficiënt mogelijk gebeurt. Al bij het oprichten van waterkeringen zal reeds rekening worden gehouden met een zo goedkoop mogelijk beheer. Deze leden vroegen de regering welke schadelijke gevolgen deze werkwijze op natuur- en milieuwaarden zullen hebben. Zij meenden vooralsnog dat deze werkwijze slechts schadelijke gevolgen zal hebben. Het alleen maar verlagen van de onderhoudsbijdrage zonder met de bovengenoemde gevolgen rekening te houden, krijgt daarom niet de instemming van deze leden.

Naar aanleiding van de bijdrageverlaging stelt de regering dat er binnen bepaalde dijkkringen aanleiding kan zijn de lasten, in relatie tot het te beschermen belang, over meerdere beheerders te verspreiden. Dat dient dan tussen beheerders onderling geregeld te worden, eventueel met tussenkomst van (meerdere) provinciale staten. Bij ontbreken van een heldere invulling van de nieuwe veiligheidsfilosofie kunnen deze leden de implicaties van deze opmerkingen niet goed overzien. Niettemin dringt zich dan toch de vraag op in hoeverre de dijkkring een nieuw overlegforum wordt, dan wel tot bestuursvorm wordt verheven. In dit stadium wilden deze leden daarom de regering vragen om verder in te gaan op de relatie tussen de dijkkringgedachte en de verevening van kosten in relatie tot beschermde belangen en conflicten-oplossing daaromtrent.

De leden van de S.G.P.fractie achtten het terecht, dat de bijdrageregeling voor waterkeringen thans wettelijk zal worden verankerd.

Het voorstel van de regering om de rijksbijdrage in beheer en onderhoud van primaire waterkeringen te bepalen op 20% stuitte bij deze leden echter op grote bedenkingen. De onderbouwing van deze – met name voor de waterkerende waterschappen – zeer ingrijpende wijziging in de bestaande bijdrageregeling achtten zij bepaald niet overtuigend.

Als deze leden het goed zagen, dan is dit voorstel enerzijds gebaseerd op de bezuinigingsoverwegingen, anderzijds op het feit dat de eigen draagkracht van de waterschappen sedert invoering van de regeling is versterkt. Beide overwegingen achtten deze leden echter op zich niet voldoende om deze ingreep te kunnen motiveren.

Zij meenden, dat bezuinigingsoverwegingen bij een overheidstaak van zo primaire betekenis nimmer doorslaggevend mogen zijn. Bovendien waren deze leden van oordeel, dat niet de draagkracht van de waterschappen, maar de waardering van de mate van het bovenwaterschappelijk belang van de waterkeringszorg bepalend zou dienen te zijn voor de hoogte van de rijksbijdrage. Een onderbouwing van het thans gekozen percentage vanuit die invalshoek hadden zij evenwel gemist.

De leden van de S.G.P.-fractie waren voorts van oordeel, dat ook een eventuele verbreding van het financiële draagvlak van de waterschappen in het licht van de komende Waterschapswet geen grond kon vormen voor verlaging van de rijksbijdrage. De ingezetenen worden immers in de waterschapsheffingen betrokken op grond van hun belang bij de taakvervulling van het waterschap voor het betrokken gebied: dit kan derhalve geen betrekking hebben op het bovenwaterschappelijk element van deze taak. Zij vroegen of de regering deze visie deelt.

De leden van de S.G.P.-fractie vreesden voorts, dat de vermindering van de rijksbijdrage nadelige gevolgen zou kunnen hebben voor de wijze van beheer door waterschappen, met name voor wat betreft de daarbij betrokken landschappelijke en natuurwetenschappelijke belangen. In dit verband verwezen zij naar de conclusies van het onlangs aan gedeputeerde staten van gelderland uitgebrachte rapport «Waterkering natuurlijk». Graag ontvingen zij een reactie terzake.

Met betrekking tot de op pag. 32 memorie van toelichting gepresenteerde financiële gegevens vroegen de leden van de S.G.P.-fractie naar de consequenties van de latere inwerkingtreding van het wetsvoorstel dan voorzien. Voorts vroegen zij, hoe de in het mondeling overleg d.d. 7 februari 1990 met de vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat geopperde gedachte om de bedragen, vrijkomend door vermindering van de onderhoudsbijdrage, te benutten voor de financiering van de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg, zich verhoudt tot het ter plaatse gestelde.

Betekent dit dat de intensivering kusterosiebestrijding dan achterwege zal blijven? Zij verzochten de regering derhalve alles overziende, het voorstel op dit punt te heroverwegen.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden voorts vragen inzake afschaffing van de bijzondere regeling: bij convenant getroffen met de provincie Zeeland, de zgn. 80-10-10-regeling. Zij vroegen naar de stand van zaken betreffende het overleg met de provincie terzake. Zij hadden op zich wel begrip voor de gedachte, om bij totstandkoming van de nieuwe wet de bestaande regelingen te beëindigen. Dat zou naar het oordeel van deze leden dan echter wel tenminste gepaard dienen te gaan met een ruime afkoopsom, waarbij rekening wordt gehouden met de bijzondere omstandigheden van dit gebied en de risico's die dit voor de beheerders meebrengt. Daarbij gingen deze leden ervan uit, dat er op zichzelf geen wijzigingen zijn gekomen in de omstandigheden, welke destijds aanleiding gaven tot het treffen van deze bijzondere regeling. Zou zonodig de bestaande regeling niet voorshands door middel van een overgangsbepaling in de wet kunnen worden gecontinueerd, zo vroegen deze leden.

De leden van de S.G.P.-fractie konden op zich instemmen met de in artikel 11 neergelegde bijdrageregeling voor nieuwe werken. Wel

vroegen deze leden zich af, waarom deze bepaling zo uitdrukkelijk wordt beperkt tot werken die noodzakelijk zijn om de eerste maal aan de veiligheidsnormen te voldoen. Naar het oordeel van deze leden zou dit betekenen, dat wanneer in de toekomst aanpassing van de veiligheidsnormen zou plaatsvinden geen rijksbijdrage in de daartoe nodige werken zou kunnen worden verleend, behoudens wetswijziging. Dat achtten deze leden zeer omslachtig. Zij vroegen zich bovendien af, of op deze wijze niet grote financiële risico's op de beheerders worden gelegd. De redelijkheid daarvan konden zij vooralsnog niet inzien. Deze leden bepleitten derhalve in de wet zelf de mogelijkheid op te nemen, dat ook bij nieuwe werken als gevolg van aanpassing van de veiligheidsnormen, rijksbijdragen kunnen worden verleend.

De leden van de S.G.P.-fractie stelden in dit kader nog de vraag, of het IJsselmeer niet als een zodanige gevarenbron dient te worden beschouwd, dat voor wat betreft de hoogte van de rijksbijdrage voor nieuwe werken ter bescherming tegen IJsselmeerwater eerder aansluiting zou dienen te worden gezocht bij het regiem voor zeedijken dan voor rivierdijken. Zij wezen erop, dat voor dit gebied vanwege de risico's gekozen is voor een hogere veiligheidsnormering dan bij de rivierdijken.

De leden van de G.P.V.-fractie stelden prijs op een nadere motivering van de voorgestelde wijziging van de financiële verhouding tussen het Rijk en andere overheden. Zij hadden de indruk dat de huidige budgettaire situatie van het Rijk bij de afweging een doorslaggevende rol had gespeeld. Aanvullend argument is dat bij de totstandkoming van de thans nog bestaande regeling de toenmalige zwakke financiële positie van de waterschappen een belangrijke overweging is geweest. Door concentratie van waterschappen zou er thans niet meer sprake zijn van een zwakke financiële positie. Deze leden zagen deze stelling graag nader onderbouwd. Immers, concentratie betekent op zichzelf toch nog niet een versterking van de financiële positie. Daar is meer voor nodig. Over dat meerdere werden zij graag geïnformeerd. Deze leden waren voorts van oordeel dat de regering onvoldoende meeweegt de extra financiële verplichtingen waarvoor de waterschappen zich in de toekomst gesteld zullen zien als gevolg van een verzwaring van de onderhoudstaak. Zal die taak niet in omvang toenemen mede door de stijging van de zeespiegel en de verdere inklinking van de bodem? Ook door veroudering van de waterkeringen zullen de onderhoudskosten gaan toenemen. Deze leden stemden in met de stelling dat er zowel een nationaal belang als een direct belang voor de inwonenden is bij een goed onderhoud. Een gemengde financiering is daarom goed verdeigbaar. Maar een verdeling waarbij de waterschappen viermaal zoveel zullen moeten bijdragen in het onderhoud dan het Rijk leek deze leden toch weinig evenwichtig. Feitelijk komt dat neer op een halvering vergeleken met de bestaande situatie. Deze leden vroegen om een nadere precisering van de financiële gevolgen voor diegenen die de heffingen van de waterschappen dienen te betalen. Deze waren nu wel erg globaal weergegeven in de memorie van toelichting. Tellen heffingen van waterschappen mee bij de bepaling van de collectieve lastendruk? De normering van het noodzakelijk geachte veiligheidsniveau is geheel een verantwoordelijkheid van de rijksoverheid. Past daarbij dan ook niet een grotere financiële verantwoordelijkheid dan de voorgestelde 20%?

De problematiek van de dijkverzwaring in de IJsselmonding vraagt eveneens de aandacht. Het R.P.F.-fractielid vroeg om een reactie op de brief van de provincie Overijssel d.d. 31 oktober 1989, waarin om diverse redenen wordt gepleit voor een 100%-bijdrage in de noodzakelijke kosten voor de verbetering van de IJsselmeerdijken.

VII. BEVOEGDHEDEN EN ANDERE VOORZIENINGEN VOOR BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de minister, wat de reden is, dat is afgezien in het wetsvoorstel een verplichting op te nemen voor de beheerder een rampenplan op te stellen.

In artikel 15 wordt geregeld dat de beheerder verplicht is tot het houden van oefeningen als gold het een toestand van plotseling optredend gevaar voor die waterkering. De leden van de V.V.D.-fractie realiseerden zich dat droogzwemmen ook een vorm van zwemmen kan zijn, doch dat de effectiviteit te betwijfelen valt.

Welke handelingen dienen er verricht te worden in het kader van de bovenbedoelde oefeningen?

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop, dat het begrip beheer nergens wettelijk is omschreven. Gaarne ontvingen zij op dit punt een toelichting. Voorts vroegen deze leden, of er geen aanleiding bestaat in het wetsvoorstel een verplichting op te nemen voor de beheerder tot het opstellen van een rampenplan; zulks naar analogie van de Rampenwet.

VIII. TOETSING UIT EEN OOGPUNT VAN TERUGHOUDENDHEID MET WETGEVING

Naar aanleiding van artikel 1, waar het begrip «hoge gronden» wordt geïntroduceerd, zouden de leden van de V.V.D.-fractie het bijzonder op prijs stellen, wanneer er uiteengezet wordt of alle gronden die zich ten zuiden en ten oosten van de hoge grond-lijn bevinden, tot dit begrip gerekend kunnen worden of dat het hier gaat om delen van het aangegeven gebied.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen naar de aard en reikwijdte van de toetsing door de minister van de hier bedoelde plannen met het oog op de verlening van rijksbijdragen; zulks in relatie tot de vereiste provinciale goedkeuring.

De leden van de G.P.V.-fractie informeerden waarop het woordje «anderszins» in artikel 8, tweede lid, terugslaat. Op: anders dan ter voorkoming van landinwaartse verplaatsing van de kustlijn, of op: anders dan vanwege handhaving van de veiligheidsnorm.

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen, ingaand op artikel 11, of behalve het onderscheid tussen zee en overig buitenwater op grond van de Deltawet, ook onderscheid relevant is tussen IJsselmeer en grote rivieren. Het gedrag van het IJsselmeer bij storm is in sommige opzichten vergelijkbaar met dat van de zee, zo is deze fractie gebleken uit de rapportage van RWS ten behoeve van het vaststellen van veiligheidsnormen voor het IJsselmeer. Dit heeft geleid tot een hogere veiligheidsnorm voor dijkringen grenzend aan het IJsselmeer dan voor rivierdijken. Dient het dan geen consequenties te hebben voor de rijksbijdrageregeling?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen, sprekend over artikel 13, of het voorschrift dat de verordening bij interprovinciale dijkringen door alle betrokken provincies moet worden vastgesteld in sommige gevallen niet onnodig ver gaat. Dat zou volgens hen wellicht het geval kunnen zijn wanneer de betrokkenheid van een provincie bij een dijkkring geen dijken betreft, maar uitsluitend hoge gronden.

De voorzitter van de Commissie,
Van Vlijmen

De griffier van de Commissie,
Teunissen